

Munich Personal RePEc Archive

Review of Public choice by Dennis Mueller

Mirjalili, Seyed hossein

Institute for Humanities and cultural Studies

4 April 2020

Online at <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/125779/>
MPRA Paper No. 125779, posted 16 Aug 2025 21:17 UTC

Public Choice Theory; A Critical Review

Edited by

Seyed Hossein Mirjalili

Roshanak Bozorgi Barzi

**Institute for Humanities
and
Cultural Studies
Tehran, 2020**

نقد کتاب انتخاب عمومی

سید حسین میرجلیلی^۱

۱. مقدمه

تدوین‌گر کتاب، دنیس موئلر (۱۹۴۰)، استاد اقتصاد در دانشگاه وین است. موئلر رییس جامعه انتخاب عمومی (۱۹۸۴-۱۹۸۶)، رییس جامعه انتخاب عمومی اروپا (۱۹۹۹-۲۰۰۱) و محقق مرکز مطالعه انتخاب عمومی در دانشگاه جورج میسون (۲۰۰۴) بوده است. در نظر موئلر، انتخاب عمومی مطالعه تصمیم‌گیری غیربازاری یا کاربرد علم اقتصاد در علم سیاست و در فرایند اجرای سیاسی تصمیم‌گیری جمعی است. همچنین موئلر عضو هیئت تحریریه مجله انتخاب عمومی است. مهم‌ترین آثار موئلر در انتخاب عمومی عبارت‌اند از کتاب‌های انتخاب عمومی^۲ (۱۹۷۹)، انتخاب عمومی II^۳ (۱۹۸۹)، انتخاب عمومی III^۴ (۲۰۰۳) و مقاله‌های «انتخاب عمومی: یک مرور»^۵ (۱۹۷۶)، «گروه‌های ذی‌نفع و اندازه دولت»^۶ (۱۹۸۶) و «خودخواهی عقلانی در مقابل

---

۱. دانشیار اقتصاد پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

2. Mueller, Dennis (1979), *Public choice*, Cambridge University press.
3. Mueller, Dennis (1989), *Public choice II*, Cambridge University press.
4. Mueller, Dennis (2003), *Public choice III*, Cambridge University press.
5. Mueller, Dennis (1976), "Public choice: a survey", *Journal of Economic Literature*, 14 June, pp 395-433.
6. Mueller, Dennis; Murrell, Peter (1986), "Interest Groups and the size of Government", *Public choice*, 48 (2), pp 125-145.

خودخواهی تطبیقی به‌عنوان فرض بنیادی برای نظریه توصیفی رفتار بشری»^۱ (۱۹۸۶)، «انتخاب عمومی پس از پنجاه سال»^۲ (۲۰۰۱) و «تحولات جدید در انتخاب عمومی»^۳ (۲۰۰۳) را نام برد.

علوم سیاسی رفتار بشر در عرصه عمومی را تحلیل می‌کند و علم اقتصاد رفتار بشر در فضای بازار را مطالعه می‌کند. علوم سیاسی فرض می‌کند بشر سیاسی به دنبال نفع عمومی است. علم اقتصاد فرض می‌کند انسان اقتصادی به دنبال نفع شخصی است. نظریه انتخاب عمومی این دوگانگی رفتار بشر را نمی‌پذیرد و طرفدار یگانگی رفتار انسان سیاسی و انسان اقتصادی است. موضوعات تحلیلی نظریه انتخاب عمومی همان موضوعات علوم سیاسی است. یعنی نظریه حکومت، قواعد رأی‌گیری، رفتار رأی‌دهنده، سیاست‌های حزبی، بوروکراسی و... (موئلر، ۱۳۹۵: ۹).

روش نظریه انتخاب عمومی همان روش علم اقتصاد و ابزار تحلیلی آن است. نظریه انتخاب عمومی فرایند آشکارسازی ترجیحات را به صورتی مشابه با بازار به تصویر می‌کشد. رأی‌دهندگان مبادله را به‌کار می‌گیرند، افراد جدول تقاضای خود را از طریق رأی آشکار می‌سازند، شهزوندان وارد و خارج شورا می‌شوند. نظریه انتخاب عمومی همان سؤالات نظریه قیمت را می‌پرسد: آیا تعادل وجود دارد؟ آیا تعادل پایدار

1. Mueller, Dennis (1986), "Rational Egoism versus Adaptive Egoism as Fundamental Postulate for a descriptive theory of human behavior", *Public choice*, 51, pp.3-23

2. Mueller, Dennis (2001), "Public choice after 50 years", *Kyklos*, Vol. 54, pp.343-54

3. Mueller, Dennis (2003), "Recent Developments in Public choice", *Politische Vierteljahresschrift*, 44 (4), December, pp 585-601

است؟ آیا تعادل، کارایی پارتو است؟ چگونه تعادل به دست می‌آید؟
(موئلر، ۱۳۹۵: ۱۳)

اصل رفتاری نظریه انتخاب عمومی همانند علم اقتصاد این است که انسان خودخواه و عقلانی^۱ و حداکثرکننده مطلوبیت است و به دنبال نفع شخصی است (موئلر، ۱۳۹۵: ۹).

۲. معرفی اثر

کتاب انتخاب عمومی^۲ (۲۰۰۳) به دنبال دو اثر قبلی موئلر است. اولین اثر وی در مورد انتخاب عمومی مقاله مروری‌ای بود که موئلر در سال ۱۹۷۶ در مجله ادبیات اقتصادی منتشر کرد. نسخه دوم انتخاب عمومی (۱۹۸۹) توسط انتشارات دانشگاه کمبریج منتشر شد. شش فصل جدید به انتخاب عمومی (۱۹۸۹) اضافه شد. مقدمه موئلر به کتاب انتخاب عمومی (۲۰۰۳) این تحولات را توضیح می‌دهد.

کتاب انتخاب عمومی موئلر به شش بخش تقسیم شده است. پس از مقدمه، بخش اول با عنوان خاستگاه‌های (ریشه‌های شکل‌گیری) دولت، کارایی تخصیصی به‌عنوان دلیلی برای انتخاب جمعی (فصل ۲)، بازتوزیع به‌عنوان دلیلی برای انتخاب جمعی (فصل ۳)، بررسی شده است. انتخاب عمومی مربوط به تحلیل تصمیمات اقتصادی دسته جمعی (جامعه) است که پیامدهای آن از تصمیم‌گیرنده فراتر می‌رود و دیگران را نیز دربر می‌گیرد. بخش دوم با عنوان «انتخاب عمومی در یک دموکراسی مستقیم» (انواع قواعد رأی‌گیری در دموکراسی مستقیم و نقاط قوت و ضعف و منافع و زیان هریک از این قواعد و زدوبندهای سیاسی) به بررسی

---

1. Egoistic and rational

۲. کتاب انتخاب عمومی (دو جلدی) ترجمه گروه مترجمان است که توسط انتشارات نورعلم در سال ۱۳۹۵ منتشر شده است.

معیارها برای انتخاب یک قاعده رأی هنگامی که انتخاب جمعی به یک بهبود بالقوه در کارایی جمعی محدود می‌شود (فصل ۴)، ویژگی‌های اثباتی (فصل ۵) و هنجاری قاعده اکثریت ساده (مشهورترین قاعده رأی گیزی) (فصل ۶)، جایگزین‌های ساده برای قاعده اکثریت (فصل ۷) و جایگزین پیچیده برای قاعده اکثریت (فصل ۸) انجام می‌شود. در فصل ۹ بررسی می‌شود که چگونه افراد می‌توانند ترجیحات خود را برای کالای عمومی نه از طریق سازوکار رأی‌گیری، بلکه با انتخاب پیوستن به سیاست‌ها یا انجمن‌های کالاهای عمومی مختلف آشکار سازند. براین اساس خروج، اعتراض و عدم وفاداری بررسی می‌شود.

بخش سوم با عنوان «انتخاب عمومی در دموکراسی نمایندگی» (بررسی ویژگی‌های دموکراسی نمایندگی در چهارچوب نظام فدرالی، رقابت دو و چندحزبی) به بررسی نظام دولت فدرال (فصل ۱۰)، رأی‌گیری قطعی در نظام دوحزبی را بررسی می‌کند و نشان می‌دهد که فرمول‌بندی اصلی داونز یک مدل رقابت دوحزبی است که نمی‌تواند پارادوکس ارو در جمعی‌سازی ترجیحات فردی برای حداکثرکردن تابع رفاه اجتماعی را حل کند. همه بنیان‌گذاران نظریه انتخاب عمومی یا آمریکایی بودند یا بریتانیایی و به همین جهت عمدتاً نظام دوحزبی را تحلیل کرده‌اند (فصل ۱۱). رأی‌گیری احتمالی در رقابت دوحزبی (فصل ۱۲)، نظام‌های چندحزبی (فصل ۱۳)، پارادوکس رأی‌دهی (بررسی دلایل رأی‌دادن برخی افراد و رأی‌ندادن افراد دیگر از منظر عقلانی^۱ و اخلاقی)^۲ (فصل ۱۴)، رانت‌جویی (فصل ۱۵) (فرایند شکل‌گیری رانت و

1. Rational Voter

۲. هر چند هدف داونز حل پارادوکس ارو بود ولی وی پارادوکس دیگری در زمینه رأی‌دادن مطرح کرد. این پارادوکس که چرا انسان‌های عقلانی و نفع‌طلب، رأی نمی‌دهند. مدل رأی‌دهنده عقلانی داونز در فصل ۱۴ مطرح می‌شود (ص ۱۵).

رانت‌جویی در بخش عمومی و چگونگی توزیع رانت در گروه‌های بهره‌مند از رانت)، تأثیر بوروکراسی دولتی و بوروکرات‌ها بر عملکرد دستگاه‌های دولتی و فعالیت‌های اقتصادی^۱ (فصل ۱۶)، فوّه مفننه و بوروکراسی (فصل ۱۷) و ریشه‌های اقتصادی شکل‌گیری دیکتاتوری و اهداف دیکتاتورها (فصل ۱۸) بررسی شده است.

بخش چهارم با عنوان «کاربردها و آزمون‌ها»، به ارائه چند کاربرد نظریه انتخاب عمومی در عملکرد اقتصادی پرداخته است. رقابت سیاسی در انتخابات و تأثیر آن بر عملکرد اقتصاد کلان (فصل ۱۹)، تأثیر گروه‌های ذی‌نفع، کمک به مبارزات انتخاباتی و لابی‌گری بر پیامدهای سیاسی و رفاه جامعه^۲ (فصل ۲۰)، اندازه دولت به‌عنوان متغیر وابسته در مدل‌های اقتصاد سیاسی دولت در نظر گرفته می‌شود (فصل ۲۱) و در فصل ۲۲ دلایل رشد دولت‌ها و تأثیر منفی آن‌ها بر عملکرد اقتصاد بحث شده است که در آن اندازه دولت به‌عنوان متغیر توضیحی در نظر گرفته شده است.

بخش پنجم با عنوان انتخاب عمومی هنجاری، به بررسی تابع رفاه اجتماعی (فصل ۲۳)، عدم امکان رتبه‌بندی اجتماعی (فصل ۲۴)، قرارداد اجتماعی عادلانه از منظر هنجاری (فصل ۲۵)، قانون اساسی به‌عنوان یک

۱. هر چند دخالت دولت در اقتصاد برای تصحیح شکست بازار با هزینه صفر فرض می‌شود و دولت را نهاد با اطلاعات کامل و خیراندیش می‌داند که مالیات، یارانه و... را برای رسیدن به تخصیص بهینه پارتو منابع دیکته می‌کند، در نظریه انتخاب عمومی این تصور از دولت به چالش کشیده می‌شود و نشان داده می‌شود که دولت نیز با شکست مواجه است (ص ۱۵).

۲. منکور اولسون در کتاب منطقی‌کنش جمعی (۱۹۵۶) گروه‌های ذی‌نفع را در نظریه انتخاب عمومی وارد کرد. گروه‌های ذی‌نفع یکی از محورهای بحث در نظریه انتخاب عمومی است که در فصل ۲۰، اثر گروه‌های ذی‌نفع بر پیامدهای سیاسی را بررسی می‌کند.

قرارداد مطلوبیت‌گرا (فصل ۲۶) و بررسی رابطه حقوق لیبرال، آزادی و انتخاب‌های اجتماعی (فصل ۲۷) پرداخته است.

سرانجام بخش ششم با عنوان «چه چیزی آموخته ایم»، به بررسی برخی نقدهای مطرح شده در مورد تأثیر تحلیل‌های انتخاب عمومی بر علوم سیاسی (فصل ۲۸) و نقش انتخاب عمومی بر بهبود شیوه‌های تخصیص، توزیع و بازتوزیع در جامعه (فصل ۲۹) پرداخته است.

کتاب انتخاب عمومی به‌عنوان منبع اصلی درس نظریه انتخاب عمومی در مقطع تحصیلات تکمیلی در بسیاری از دانشگاه‌های دنیا و برخی دانشگاه‌های ایران (مانند دانشگاه اصفهان) استفاده می‌شود.

۳. بررسی شکلی اثر

طرح جلد شامل تصاویر اقتصاددانان بزرگ معاصر است که نشان‌گر اندیشه‌های جدید نظریه انتخاب عمومی است. صحافی، قطع کتاب، نوع و اندازه قلم و صفحه‌آرایی مناسب است. ویرایش ادبی از قبیل علائم سجاوندی، رعایت قواعد نگارشی و ویرایشی در اثر رعایت شده است. ویرایش فنی ترجمه کتاب زیر نظر دکتر محسن رنانی استاد دانشگاه اصفهان انجام شده است. علاوه بر ویرایش فنی و معادل‌یابی، افزوده‌ها و زیرنویس‌های توضیحی بر کتاب افزوده شده است که متن را روشن‌تر می‌کند. در انتهای کتاب واژه‌نامه انگلیسی - فارسی افزوده شده است.

کتاب ترجمه ویرایش سوم متن انگلیسی است که در سال ۲۰۰۳ توسط انتشارات دانشگاه کمبریج منتشر شده است.

محتوای اثر متناسب با محتوای درس نظریه انتخاب عمومی در دانشگاه‌های دنیا است. انتهای هر فصل، کتاب دارای یادداشت‌های کتاب شناختی است که در آن منابعی برای مطالعه بیشتر در زمینه موضوع فصل

ارائه شده است. کتاب از جدول و نمودار برای تفهیم مطلب استفاده کرده است. در کتاب مبانی نظری و کاربردهای انتخاب عمومی ارائه شده است. نظم منطقی و انسجام درونی در بخش‌ها و فصول مختلف کتاب وجود دارد. با توجه به مبانی و پیش‌فرض‌های علمی و پژوهشی در متون اقتصاد متعارف، تحلیل‌ها و تبیین‌های ارائه شده در اثر از استحکام نسبی برخوردار است. هر چند از دیدگاه ارزش‌های اسلامی نقدهای جدی به نظریه و کاربرد انتخاب عمومی وارد است.

در زمینه معادل‌سازی اصطلاحات تخصصی و واژه‌های انگلیسی، در اغلب موارد معادل‌سازی مناسبی ارائه شده است. در عین حال مواردی نیاز به اصلاح معادل‌سازی دارد که برخی از آن‌ها در این جا ذکر می‌شود و می‌تواند در چاپ بعدی توسط مترجمان بازنگری شود. اشتباه حروف نگاری نیز در متن وجود دارد که برخی از آن‌ها ذکر می‌شود. ترجمه یا اصلاح پیشنهادی داخل پرانتز است.

- ص ۱۰ - والا تا جدی بیشتر (عبارت، روشن نیست)
- ص ۲۵ - حرکت تعاونی (حرکت همکاری یا همکارانه)، ص ۲۶: راه حل تعاونی (راه حل همکاری)، ص ۲۷ و ۲۸ و ۷۴: استراتژی تعاونی (استراتژی همکاری)، عدم سرقت تعاونی (عدم سرقت در صورت همکاری)
- ص ۳۴ - تجربه می‌کنند (تجربه می‌کنند)
- ص ۷۵ - در این آزمایش‌ها به صورت افراد به صورت خودپرست (متن نیاز به اصلاح دارد)
- ص ۸۵ و ۸۶ - انتخاب ناسازگار (انتخاب نامطلوب یا بد)
- ص ۸۶ - استخر بیمه (تجمیع شده بیمه)
- ص ۱۰۰ - زیان‌های مرده (زیان رفاه از دست‌رفته)

- ص ۱۰۷ - بازنشستگی پرداخت فوری (پرداخت برای بازنشستگی با هر بار دریافت حقوق)
- ص ۱۳۱ - نوعی پیچ خوردگی (نوعی شکستگی یا گسستگی)
- ص ۱۴۰ و ۱۵۱ و ۱۹۰ - ملاحظه و ملاحظیات (ملاحظه و ملاحظیات)
- ص ۱۷۷ و ۶۲۷ - مواجهه (مواجهه)
- ص ۲۰۴ - (زیرنویس ۲) استقرار برگشتی (در نظریه بازی به معنی استقرار منطقی نیست هر چند همان واژه انگلیسی است)
- ص ۳۱۹ - کاهش هزینه‌های استخراج (کاهش هزینه‌های تجمیع شده)
- ص ۳۳۴ - جمعه (جامعه)
- ص ۳۵۰ - لس آنجلس کانتی (ناحیه لس آنجلس)
- ص ۳۸۳ - بازدهی از هزینه (بازدهی از دلارهایش - در زبان عامیانه آمریکا، به دلار، باکس گفته می‌شود)
- ص ۳۹۳ - ایالت‌های کنار هم (دولت‌های اروپای قاره‌ای - قاره اروپا به جز بریتانیا)
- ص ۳۹۷ - مالیات‌های شخصی و مشارکتی (مالیات‌های بر درآمد اشخاص و مالیات بر درآمد شرکت‌ها)
- ص ۴۳۴ - منحنی‌های تراز بی تفاوتی (منحنی‌های مرز بی تفاوتی)
- ص ۴۵۱ - حق الضرب سکه (حق نشر پول)
- ص ۴۶۴ - نظام‌های اولی پس از قبلی (عبارت روشن نیست)
- ص ۵۳۹ و ۵۴۳ و ۵۵۲ - پیروزی جانسون لنداسلاید (پیروزی تکان‌دهنده یا قاطع جانسون)
- ص ۵۷۳ - ثبت نام در مدارس (اتوبوس مدارس)
- ص ۵۹۰ - حق انحصاری (حق اختراع)
- ص ۶۰۶ - متغیر دامی (متغیر مجازی)

- ص ۶۴۰ - بیمارستان جانبازان (بیمارستان کهنه‌سربازان)
ص ۵۴۴ - قدرت آنها را برای روبه‌رویی یا مقابله با طراح دستور جلسه... (قدرت آنها در مقابل طراح دستور جلسه...)
ص ۶۵۴ - رهایی از بدهی (انتشار اوراق بدهی)
ص ۷۴۲ - عن‌قریب تغییر خواهد کرد (به‌زودی تغییر خواهد کرد)

۴. تحلیل و ارزیابی محتوایی اثر

کتاب انتخاب عمومی (۱۹۷۹) موئلر، گسترش مقاله مروری وی در مجله ادبیات اقتصادی (۱۹۷۶) و اولین مرور جامع از ادبیات انتخاب عمومی است. موئلر در این کتاب به معرفی مباحث تحقیقی و هنجاری انتخاب عمومی می‌پردازد.

موئلر با افزون مطالب جدید درباره روش‌های رأی‌گیری و عرضه خدمات عمومی و با ارائه مطالب نظری با مثال‌ها و برخی یافته‌های تجربی مقاله مروری خود را در این کتاب گسترش داده است. مهم‌ترین نقدهای وارد به کتاب انتخاب عمومی (۱۹۷۹) موئلر مربوط به موضوعاتی است که موئلر در کتاب خود بدان نپرداخته است. در بیشتر بخش‌های کتاب، موئلر ادبیات مدرن انتخاب عمومی را به‌گونه‌ای مطرح می‌کند که گویا متن متکی به خود است، بدون ارائه ریشه‌های نظریه انتخاب عمومی در پیکره بزرگ علم اقتصاد، علوم سیاسی و فلسفه و بدون مقایسه دیدگاه انتخاب عمومی با دیدگاه‌های دیگر در مورد این موضوعات. به‌عنوان مثال، به‌جز برای خلاصه‌ای از بحث بوکانان - برنان در مورد «قانون اساسی مالیات»^۱ برای یک دولت استشارگر، موئلر دیدگاه انتخاب عمومی در مورد وضع مالیات بهینه با دیدگاه مالیه عمومی مرسوم مقایسه نمی‌کند. نکته‌ای که موئلر بدان نپرداخته است این است که ارائه

خدمات دولت توسط بخش خصوصی می‌تواند منجر به ترجیحات چندقله‌ای شود.

سرانجام این کتاب توضیح رضایت‌بخش در موارد زیر ارائه نکرده است: چرا افراد رأی می‌دهند؟ چرا آنان که اکنون متصدی امور هستند، دوباره انتخاب می‌شوند؟ چرا دولت با قانون اساسی محدود نشده است؟ فصل دهم (فدرالیسم) با عنوان «انتخاب عمومی در یک دموکراسی نمایندگی» است و با بحث «مسئله تعیین»^۱ در ساختارهای دولت فدرال شروع می‌شود که به دنبال فراهم کردن دو کالای عمومی هستند. یکی از آن‌ها دفاع ملی و کالای عمومی، دیگر امنیت داخلی است. افراد جامعه دارای ترجیحات «تک‌قله‌ای»^۲ در مقادیر فراهم شده از دو کالای عمومی هستند.

اگر تصمیمات توسط قاعده اکثریت اتخاذ شود، قضیه رأی‌دهنده میانی در تعیین مقدار دفاع و مقدار امنیت داخلی که توسط رأی‌دهنده میانی ترجیح دارد، صادق است. علاوه بر آن نتیجه یکسانی تحقق می‌یابد چه در شرایط دموکراسی مستقیم و چه دموکراسی نمایندگی. در حالت دموکراسی نمایندگی که توسط قاعده اکثریت ساده انتخاب شده، نماینده هر جامعه نماینده ترجیحات رأی‌دهنده میانی در تدارک هر دو کالای عمومی است (شوگارت، ۲۰۰۴: ۴۶۹-۴۷۳).

فصل ۲۸ کتاب انتخاب عمومی (۲۰۰۳) به ارائه نقد دو محقق علوم سیاسی به نام گرین و شاپیرو (۱۹۹۴) اختصاص یافته و موثر بدان‌ها پاسخ داده است. در این‌جا پس از ارائه خلاصه نقد، به ارزیابی پاسخ موثر پرداخته می‌شود. نقد آندو از تحلیل اقتصادی سیاست عبارت است از: الف) مدل‌های بازیگر عقلانی علوم سیاسی با شکست مواجه شده

1. Assignment problem

2. Single-peaked

است. بسیاری از مطالب نظری انتخاب عمومی توسط محققان مورد آزمون تجربی قرار نگرفته است. مواردی که آزمون شده یا با شکست مواجه شده‌اند و یا بیان مجدد دانش موجود در انتخاب عقلانی بودند (موئلر، ۱۳۹۵: ۱۱۲۹).

برای حمایت از این ادعاها، گرین و شاپیرو بر روی سه اثر اصلی در انتخاب عمومی تمرکز کردند: کتاب انتخاب اجتماعی و ارزش‌های فردی نوشته ارو؛ کتاب نظریه اقتصادی دموکراسی نوشته داووز و کتاب منطق کنش جمعی نوشته السون. گرین و شاپیرو شواهد موجود در تأیید چهار پیش‌بینی مطرح‌شده در سه کتاب فوق را آزمون کردند. اول اینکه دوری‌بودن در فرایند قانون‌گذاری شایع است (ارو)، دوم اینکه شهروندان عقلانی تنها هنگامی رأی می‌دهند که انتظار داشته باشند نتایج حاصل از انتخابات منفعتی بیش از هزینه مشارکت در انتخابات خواهد داشت (داووز)، سوم اینکه کاندیداها در زمینه موضوعات با یکدیگر رقابت می‌کنند و در ساختارهایی با سیستم‌های دو حزبی هم‌گرا هستند، چهارم اینکه افراد عقلانی بدون وجود انگیزه‌های برخورداری از عرضه کالاهای عمومی به عضویت گروه‌ها در نمی‌آیند و به عبارتی به دنبال سواری رایگان هستند (اولسون).

گرین و شاپیرو اظهار می‌دارند که انتخاب عمومی در یافتن حمایت تجربی از هر یک از این موارد تا حد زیادی شکست خورده است. زیرا آزمون عملی مدل‌های انتخاب عقلانی دارای نواقص روش‌شناختی است که عبارت‌اند از:

۱. نظریه‌پردازی پس از رخ‌دادن حوادث: محققان انتخاب عقلانی وقتی با رویدادی مواجه می‌شوند که با پیش‌بینی مدل سازگار نیست، فرض‌های کمکی را که نظریه را از رد شدن به وسیله داده‌ها نجات دهد، معرفی می‌کنند. به‌عنوان مثال استفاده از فرض کمکی تمایل برای ایفای

وظیفه اجتماعی در مدل رأی‌دهنده عقلانی داوونزی به منظور جلوگیری از پیش‌بینی مدل که در آن هیچ‌کس رأی نمی‌دهد.

۲. نظریه‌های غیرقابل آزمون: مدل‌های انتخاب عقلانی قابل رد یا تأیید با داده‌های تجربی نیستند.

۳. انتخاب شواهد خاص و تفسیر آن‌ها: محققان انتخاب عقلانی به دنبال شواهد برای اثبات نظریه‌شان، ساختن شواهد براساس نظریه‌شان، و قرار دادن محدودیت بر دامنه موضوع هستند، به گونه‌ای که نظریه آن‌ها قابل کاربرد باشد (موئلر، ۱۳۹۵: ۱۱۳۱).

فرض بنیادی انتخاب عقلانی در مدل‌سازی این است که افراد بیشینه‌ساز هستند. قبل از اینکه تحلیل‌گر انتخاب عقلانی شروع به مدل‌سازی رفتار انسانی کند، باید تصمیم بگیرد که چه رفتارهایی بیشینه‌ساز است. از این رو لازم است یک تابع هدف را در نظر داشته باشیم. در مورد لزوم فرض تابع هدف باید در نظر داشت که باید از خارج از نظریه مورد آزمایش آمده باشد تا قابل آزمون باشد. اغلب اوقات تحلیل‌گر انتخاب عقلانی متغیرهایی را برای وارد کردن در تابع هدف با رویکرد درون‌نگری یا به‌طور ساده با استفاده از تابع هدفی که در ادبیات مربوطه استاندارد شده است گزینش می‌کند. (بنگاه سود را به حداکثر می‌رساند، کارگران مطلوبیت را افزایش می‌دهند که خود تابعی از درآمد است).

زمانی که تحلیل‌گر تابع هدف و محدودیت‌های مربوطه را تعیین کرد، می‌تواند تابع را حداکثر کند. با این حال به منظور انجام پیش‌بینی‌های دقیق، باید مدل دقیقی تهیه کرد. اینکه یک نفر چگونه مدل خود را به منظور به‌دست‌آوردن پیش‌بینی‌های دقیق‌تر طراحی می‌کند، بسته به سؤالاتی است که به دنبال یافتن پاسخ آن‌هاست. چنین انعطاف‌پذیری‌ای در آزمایش تجربی همان چیزی است که شاپیرو و گرین را نگران می‌کند (موئلر، ۱۳۹۵: ۱۱۳۳).

موئلر میگوید که کتاب گرین و شاپیرو سرشار از مثال‌های مطالعات تجربی انجام‌شده توسط محققان انتخاب عمومی است که این دو محقق ادعا می‌کنند خطاهای روش‌شناختی اساسی مرتکب شدند که ارزش علمی کارشان را از بین می‌برد (موئلر، ۱۳۹۵: ۱۱۴۸).

گرین و شاپیرو منتقد به‌کارگیری نظریه انتخاب عقلانی برای مطالعه سیاست هستند (موئلر، ۱۳۹۵: ۱۱۵۱). موئلر در پاسخ به انتقاد می‌گوید که انتخاب عمومی به مطالعه تحقیقی نهادهای سیاسی کمک کرده است. موئلر برای پاسخ به نقدهای گرین و شاپیرو مثال‌هایی را ارائه می‌کند که انتخاب عمومی قدرت توضیحی داشته است. (موئلر، ۱۳۹۵: ۱۱۶۰).

۵. غفلت از معرفی نظریه پردازان انتخاب عمومی

کتاب انتخاب عمومی (۲۰۰۳) موئلر به شرح مباحث نظری و کاربردی انتخاب عمومی می‌پردازد. درحالی‌که به‌عنوان یک متن مطالعاتی در انتخاب عمومی لازم بود در فصول ابتدایی کتاب به معرفی مهم‌ترین نظریه‌پردازان و نمایندگان انتخاب عمومی بپردازد، اما از آن غفلت شده است. ویلیام شوگارت نظریه‌پردازان انتخاب عمومی را کنث ارو، دانکن بلک، جیمز بوکانان، گوردون تولاک، آنتونی داونز، ویلیام نیسکانن، منکور اولسون، ویلیام رایکر می‌داند.^۱

۶. نقد روش‌شناختی

اقتصاد نئوکلاسیک به‌دنبال توضیح همه رفتارهای انسانی با مدل به‌حداکثر رساندن مطلوبیت است و آن را براساس مفهوم نسبتاً محدود درآمد یا ثروت اندازه‌گیری می‌کند. مسئله اساسی توسط یکی از نظریه‌پردازان اصلی انتخاب عمومی، جیمز بوکانان، مطرح شده است:

---

1. William shughart, (2008), "public choice", The concise encyclopedia of Economics, p.1.

«اقتصاددانانی که بدین طریق به افراد نگاه می‌کنند، فضای کمی برای احکام اخلاقی یا رفتار اخلاقی از نظر تحقیقی یا هنجاری باقی می‌گذارند.» (۱۹۸۷) کنار گذاشتن مفاهیم اخلاقی از تحلیل پیامدهای مهمی دارد. انتخاب عمومی ترجیحات را مفروض در نظر می‌گیرد و برای درک رفتار انسان از مدل انتخاب عقلانی حداکثرسازی مطلوبیت استفاده می‌کند. این فرض که رفتار انسان براساس نفع شخصی است، دیدگاه بسیار محدودی در مورد ماهیت انسان دارد زیرا می‌توانیم بر نفع شخصی غلبه کنیم و رفتار نوع‌دوستانه نیز داشته باشیم. ارزش‌هایی که نظریه انتخاب عمومی ترویج می‌کند در تعارض با آموزه‌های دینی در مورد خدمت به مردم و جامعه است.

کلمن (۱۹۸۷) استدلال می‌کند که انتخاب عمومی مخرب خیر اجتماعی است، زیرا انتخاب عمومی بدبینی در مورد فرایند سیاسی ایجاد می‌کند. حفظ روحیه خدمت به مردم اهمیت دارد تا این هنجار اجتماعی تداوم یابد که افراد سعی کنند امور مربوط به عموم را به درستی انجام دهند و برای آن‌ها نامناسب است منافع شخصی را در امور عمومی خود دنبال کنند. هنجارها بسیار مهم هستند (کلمن، ۱۳۸۷: ۸۴-۸۶).

استدلال مشابه توسط چارلز روولی ارائه شده است که می‌گوید انتخاب عمومی بدبینانه‌ترین دیدگاه نسبت به نوع بشر دارد. پیروی از نفع شخصی در انتخاب عمومی که توسط عوامل خودخواه^۱ تحمیل شده، فراگیر است (روولی، ۱۹۸۷). جفری برنان و جیمز بوکانان به نقد کلمن با مقاله‌ای در مجله بررسی حقوقی ویرجینیا (۱۹۸۸) پاسخ دادند. در این مقاله، آن‌ها می‌گویند: «مطمئناً باور داریم که نفع شخصی انگیزه مهمی برای کارگزاران سیاسی است.»

آن‌ها موافق‌اند که انتخاب عمومی می‌تواند غیراخلاقی باشد تا آن‌جا که روح عمومی را از بین ببرد. همچنین غیرمنطقی خواهد بود که انگیزه همه رفتارهای سیاسی دغدغه برای نفع عمومی باشد. برنان و بوکانان می‌گویند روحیه خدمت به عموم از طریق اصلاح قانون اساسی تقویت می‌شود (برنان و بوکانان، ۱۹۸۸: ۱۸۴-۱۸۶).

بنابراین به محدودیت‌های فرض نفع شخصی در انتخاب عمومی اذعان شده است و این باور وجود دارد که انسان‌ها می‌توانند فراتر از نفع شخصی‌شان عمل کنند.

۷. ناکامل بودن مدل نفع شخصی

نفع شخصی تنها نیروی انگیزشی در رفتار انسان نیست، به‌ویژه هنگامی که نفع شخصی به‌عنوان حداکثرسازی ثروت (نفع مادی) بسیار محدود تعریف شده باشد. با این حال در انتخاب عمومی نفع شخصی نسبتاً محدود برای رفتار سیاسی در نظر گرفته می‌شود.

آیا توصیف انتخاب عمومی از رفتار انسان یک دیدگاه جانب‌دارانه (یک‌سونگر) ارائه نمی‌کند؟ آیا دیدن همه انگیزه‌های انسانی از دیدگاه ثروت و یا به‌حداکثر رساندن سود، درک دقیق و مفیدی از وضعیت انسان می‌دهد.

از نظر مورس (۱۹۹۷) فرض عملی دقیق‌تر (درست‌تر) این است که انسان‌ها در توابع مطلوبیت خود مواردی مانند حقیقت، خیر، عشق و... را دارند که فرض «بیشتر بهتر است» در مورد آن‌ها صادق است (مورس، ۱۹۹۷: ۱۸۶).

۸. نتیجه‌گیری

مشکل انتخاب عمومی این است که می‌تواند «فضیلت مدنی»^۱ و توانایی افراد برای فراتر رفتن از منافع شخصی خود را کاهش دهد. به همان اندازه که بگوییم فرض نفع شخصی نقشی در رفتار غیربازاری ایفا نمی‌کند، فرض غیرواقعی است، به همان اندازه هم فرض اینکه نفع شخصی تمام رفتارها را توضیح می‌دهد نیز فرض غیرواقعی است. باید اذعان کرد که انگیزه‌های دیگر و تعهدات انسانی بخش مهمی از زندگی انسان است.

منابع

موئلر، دنیس (۱۳۹۵)، *انتخاب عمومی*، ترجمه گروه مترجمان، جلد اول و دوم، تهران: نشر نور علم.

Shughart, William (2004), "Book Review of Dennis Mueller Public Choice III", *Public Choice*, 118:469-473

Niskanen, William (1980), "Book Review of Dennis Mueller Public Choice II", *Journal of Economic Literature*. Vol. 18, No. 3, September, pp. 1091-1092.

Hill, P.J., (1999), "Public choice: A Review", *Faith and Economics*, No. 34, Fall, pp. 1-10.

Mueller, Dennis (1989), *Public choice II*, Cambridge University Press.

Mueller, Dennis (2003), *Public choice III*, Cambridge University Press.

---

1. civic virtue

